

XLI. Adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek és kiadások

Varga Mihály
pénzügyminiszter

Budapest, 2022. szeptember „13”

A fejezet a központi költségvetés devizában és a forintban fennálló adóssága kamat- és egyéb kiadásait és bevételeit tartalmazza.

KIADÁSOK

Az államadóssággal kapcsolatos összes kiadás 1 460 398,9 millió forint volt 2021-ben, amely összeg 397 579,6 millió forinttal (37,4%-kal) haladja meg a módosított 1 062 810,3 millió forintos előirányzatot. Ezen belül a kamatkiadás 1 408 114,4 millió forint volt, ami 377 824,8 millió forinttal (36,7%-kal) haladta meg az 1 030 289,6 millió forintos módosított előirányzatot.

Az államadósság utáni kamatkiadásoknak az előirányzathoz viszonyított 377 824,8 millió forintos többletkiadása elsősorban a pandémia okozta válság hatására megnövekedett finanszírozási igényből, valamint a 2021-ben megkezdődött hozamemelkedésből adódott. A tervezetthez képest jóval magasabb összegű és hosszabb futamidejű hiányt és lejáratot finanszírozó forint- és deviza államkötvény, illetve hosszú futamidejű lakossági értékesítésre, valamint csereaukciókra és devizakötvény visszavásárlásokra került sor, amelyet tovább erősített a forintnak az euróhoz képest a vártnál nagyobb mértékű gyengülése.

A csereaukciók következtében a finanszírozási és a kamatkiadási szerkezet módosult, amely a tervezettől magasabb hozamszint és hitelkamatok mellett növelőleg hatott a kamatkiadásokra. 2021-ben a költségvetés kamatbevételei 40 323,1 millió forinttal voltak magasabbak a tervezettnél, a kiadások nagyobb összegben emelkedtek, mint a bevételek, a nettó kamatkiadások tehát mindösszesen 337 501,7 millió forinttal meghaladták a terveket.

A nettó eredményszemléletű kamatkiadás 1 166 999,8 millió forint volt 2021-ben, ami 9,7 %-kal nagyobb a tervezett 1 063 718,4 millió forinthez képest.

1. Cím: A devizában fennálló adósság és követelések kamatkiadásai

A devizában fennálló adósság kamatkiadásai 54 454,5 millió forinttal lettek magasabbak az előirányzatnál, és 202 896,8 millió forintot tettek ki. A devizában fennálló hiteleknel 1611,9 millió forint kiadáscsökkenés, míg a devizakötvényeknél 53 126,4 millió forint kiadásnövekedés keletkezett. A tervekhez képesti eltéréseket elsősorban az év során megvalósult, de nem tervezett devizakötvény kibocsátások okozták, valamint a visszavásárolt devizakötvények előrehozott kamatfizetése és árfolyamkülönbözete. A kamatkiadást növelte továbbá a költségvetés devizabetétei után, illetve az ún. mark-to-market betétek utáni negatív kamatok összege.

2021-ben az euró átlagos árfolyama 358,52 Ft/euró volt, ez jelentősen gyengébb az előirányzat készítésekor tervezett 347,00 Ft/eurónál, ami szintén emelte a tervhez képest a deviza kamatkiadások nagyságát. 2021. december 31-én a tervezett árfolyamhoz képest jelentős gyengüléssel 369,00 Ft/euró árfolyammal zárt, amely az év végi adósságállomány szempontjából is lényeges volt.

A devizahitelek kamatelszámolásai címsoron a kifizetett kamatok összesen 1611,9 millió forinttal lettek alacsonyabbak a módosított előirányzatnál, és 24 044,5 millió forintot tettek ki. Ezen a címsoron található az állam által a nemzetközi pénzügyi szervezetektől és az Európai Uniótól felvett hosszú lejáratú devizahitelek külföld felé történő kamatfizetése, az egyéb devizahitelek, azaz a korábbi években átvállalt hitelek kamatai és máshova nem sorolt egyéb

devizahitelek kamatai is. A devizahiteleknél a kiadáscsökkenést alapvetően a tervezetthez képest kedvezőbb kamatszintek eredményezték, illetve az egyéb devizahiteleknél a tervekhez képest alacsonyabb állomány.

A nemzetközi pénzügyi szervezetektől (Európai Beruházási Bank, Európa Tanács Fejlesztési Bank), az Európai Uniótól és a Norvég Exportkreditől felvett devizahitelek után kifizetett kamatok összesen 189,8 millió forinttal lettek magasabbak a tervezettnél, és 23 207,2 millió forintot tettek ki. A növekedést a tervárfolyamot jelentősen meghaladó 2021. évi átlagos forintárfolyam okozta. Az Európai Beruházási Banktól felvett devizahitelek után fizetett kamatok összege 21 626,0 millió forintot tett ki, ami a volumenhatás következtében 8,4 millió forinttal maradt el a tervezettől. Az Európa Tanács Fejlesztési Banktól felvett hitelek esetében az árfolyam gyengülése eredményezte a kiadások 45,8 millió forintos növekedését, amely így 1428,9 millió forintot tett ki. Az Európai Unió munkahelyek megőrzését támogató EU SURE hitelkeretéből lehívott hitelek kamata 104,0 millió forint volt. A haderő fejlesztését szolgáló EKN norvég hitel után fizetett kamat 48,4 millió forintot tett ki 2021-ben. 2021 év végén 0%-os kamatozású volt az összes devizahitel 27%-a.

Az egyéb devizahitelek kamatkidásai az önkormányzatoktól 2011-ben, 2013-ban és 2014-ben átvállalt külföldi pénzintézetekkel szemben fennálló devizahitel utáni kamatkidásokat jelenti 41,0 millió forint összegben, ami 200,5 millió forinttal kisebb a tervezettnél, mivel a tervezetthez képest a kamatszint kedvezőbben alakult az év során.

Az egyéb devizahitelek között került szintén elszámolásra a Paks 2 beruházással kapcsolatos hitel utáni 796,3 millió forint összegű kamatfizetés is. 3201,2 millió forinttal kisebb kamatkidás jelentkezett ezen az előirányzaton az eredetileg tervezettnél, mivel a Paks 2 beruházással kapcsolatban a korábban lehívott hitelrész még 2021. áprilisában előtörlesztésre került, így a kamatfizetési időszak a tervezettnél rövidebb lett 2021-ben.

A központi költségvetés által 1999-től kibocsátott nemzetközi devizakötvények után 172 525,2 millió forint összegű kamatkidást fizetett a központi költségvetés. A tervekhez képest 53 658,7 millió forinttal magasabb összeg egyrészt a terveket meghaladó 2020 és 2021-i évi devizakötvénykibocsátások, másrészt a tervhez képest kedvezőtlenebb devizaárfolyam, valamint a tervekben nem szereplő devizakötvény visszavásárlások eredménye.

2021-ben a külföldi piacon jelentős mennyiségű 1 672 080,0 millió forint összegű forrásbevonásra került sor, egyes 2021. évi kormányzati kiadások, uniós RRF előleg kifizetésének csúszása és a 2022-es költségvetési hiány részbeni előfinanszírozása céljából. Nemzetközi devizakötvény kibocsátása valósult meg szeptemberben 4,25 milliárd USD összegben, azaz 1 268 200 millió forint értékben, illetve 1,0 milliárd EUR, azaz 352 890,0 millió forint értékben. Továbbá decemberben a világon elsőként Zöld Pandakötvény kibocsátására került sor 1,0 milliárd CNY összegben, azaz 50 990 millió forint értékben.

Az év során jelentős összegben 132 204,3 millió forint értékben visszavásárlásra kerültek a tervekben nem szereplő, eredetileg 2023-2024-ben lejáró magas kamatozású dollárban denominált devizakötvények. A visszavásárlás célja ezen évek devizalejárátainak csökkentése volt, amely 2021-ben kamatkidás növekedést okozott, mivel a visszavásárolt devizakötvények előrehozott kamatfizetésére került sor, ugyanakkor e műveletek csökkentik 2023-2024-ben esedékes kamat kifizetéseket.

A belföldi devizakötvények, azaz a Prémium Euró Magyar Állampapír (P€MÁP) kamata 3387,1 millió forintot tett ki 2021-ben, amely a növekvő állomány ellenére, a tervekhez képest alacsonyabb kamatoknak köszönhetően 532,3 millió forinttal kisebb a tervezettnél.

Elszámolásra került 2940,0 millió forint kamatkidás a máshová nem sorolható egyéb devizaműveletek kamatelszámolása során. Ezen a címen egyrészt a külön előirányzattal nem

rendelkező ún. mark-to-market betétek utáni kamatok összege jelenik meg, ami 2021-ben negatív kamatbevételeként jelentkezett, ezért a kiadások összegét emelte, valamint szintén itt került kimutatásra a költségvetés devizabetétei után kapott negatív kamatbevétel is.

A deviza államadósság kockázatainak csökkentése érdekében az ÁKK Zrt. swapműveleteket köt. A nemzetközi piaci szokványok alapján a swap műveletek miatt fennálló partnerkockázatok csökkentése érdekében a felek a swapok nettó értékének megfelelő fedezetet (betétet) helyeznek el egymásnál, amiből az adósságállomány részét képezik az ezen ügyletek után az ÁKK Zrt.-nél elhelyezésre került fedezeti összegek (az ún. mark-to-market betétek) az egyéb kötelezettségek soron. A partnerek folyamatosan jelentős összegű devizabetétet helyeztek el, ezen betétekre a pénzpiaci kamatoknak megfelelően kamatfizetés történik, ami a kamatkiadások között kerül elszámolásra, amennyiben a kamatláb pozitív.

2. Cím: A forintban fennálló adósság és követelések kamatkiadásai

A forintadósság kamatkiadásai 2021-ben 1 205 217,6millió forintot tettek ki, amely 323 370,3 millió forinttal nagyobb a módosított előirányzatnál.

A forinthelek kamatkiadása összességében 6099,4 millió forinttal kisebb az előirányzatnál, és 19 069,1 millió forintot tett ki. A kiadáscsökkenés köszönhető a tervezettől eltérő lehívásoknak, hogy az eredetileg forintban tervezett hitellehívások többsége devizában valósult meg, valamint a tervezettől kedvezőbb kamatok eredményének.

Az összes hitelen belül kisebb súllyal bíró Európa Tanács Fejlesztési Banktól lehívott hitelek esetében 25,5 millió forint kamatmegtakarítás keletkezett, míg az Európai Beruházási Banktól felvett projektfinanszírozó hitelek esetében 6073,9 millió forintos kamatmegtakarítás mutatkozott, mivel a kamatszint lényegesen kedvezőbben alakult a tervezettől és ezt erősítette a volumen és szerkezeti hatás is.

A forint államkötvények kamatkiadásai 1 150 558,4 millió forintot tettek ki 2021-ben, amely 331 525,8 millió forinttal magasabb az előirányzatnál. A kamatkiadások alapvetően a hiány előirányzathoz képest jelentős megemelkedésének, és az ennek következtében megemelt kibocsátások, kötvénycsereaukciók, valamint a hozamok emelkedése miatt nőttek, illetve a megnövekedett lakossági értékesítések is érdemben emelték a kamatot.

A piaci értékesítésű államkötvények kamatkiadásai 40,5%-kal, azaz 331 429,7 millió forinttal haladták meg az előirányzatot, és 1 150 168,5 millió forintot tettek ki. A többletkiadásokat növelték a tervekkel jelentősen meghaladó kibocsátások és csereaukciók, valamint a tervezetthez képest folyamatosan növekvő hozamok tovább emelték a kamatkiadásokat az év során.

A másodpiaci műveletek (kötvény-visszavásárlások, kötvény cserék, a bankközi piacon (OTC) történő és hálózati visszavásárlások) során az érintett kötvény sorozat kuponjától alacsonyabb piaci kamatszint esetében árfolyamvesztés jelentkezik, ami növeli a kamatkiadásokat. Az államkötvények lejáratát simító, és a költségvetés finanszírozásának biztonságát növelő kötvény visszavásárlások és kötvénycserék esetében ez az árfolyamvesztés valójában az eredeti lejáratig terjedő időszakra jutó kamatkiadás jelenlegi értéken történő előrehozását jelenti, így ezzel a többlet kamatfizetéssel a jövőbeni kamatkiadások csökkenthetőek. 2021-ben a forint államkötvény piacon sor került a Zöld Kötvény Keretprogram kiterjesztésére egy 30 éves futamidejű zöld forintkötvény kibocsátásával.

Az államkötvény kamatkiadásain belül a lakossági államkötvények kamata 49 353,8 millió forinttal meghaladta a tervezett kamatkiadást, és 345 974,2 millió forint volt. A lakossági

állampapírok állománynövekedése, az előző évben a Covid pandémia és válság hatására tapasztalt lassulását követően, 2021-ben a versenyképes hozamoknak és a digitális csatornák folyamatos fejlesztésének köszönhetően ismét a korábbi trend szerint növekedett. A dematerializált és nyomdai úton előállított Magyar Állampapír Plusz (MÁP Plusz) értékesítése 2021-ben is rendkívül sikeres volt, amelyhez hozzájárult, hogy a lakossági befektetők lejárási lakossági állampapírjaikat döntően a kedvező befektetési lehetőséget kínáló MÁP Plusz értékpapírba fektették be. A hosszú futamidejű Babakötvény állománya is növekedett, míg a rövid futamidejű lakossági állampapírok állománya tovább csökkent 2021-ben is.

A nem piaci értékesítésű államkötvények 389,9 millió forintos kamatkialakítása 96,1 millió forinttal lett nagyobb az előirányzatnál, a változó kamatozású államkötvények a tervezetthez képest növekvő hozamának eredményeképpen. Az elmúlt évek lejáratái és visszavásárlásai következtében a már csak kizárólag kamatmentes adósság kötvényesítésével kapcsolatos, 1996-ban kibocsátott államkötvények fennálló állománya 2021 decemberében teljes összegben törlesztésre került, ami kismértékben szintén emelte a 2021-ben kifizetett kamatkialakításokat.

A kincstárjegyek 35 387,7 millió forint összegű kamatkialakítása 519,3 millió forinttal magasabb a tervtől. Ezen belül a diszkontkincstárjegyek után kifizetett 4126,0 millió forint kamat 6740,2 millió forinttal kevesebb, mint az előirányzat összege. A diszkontkincstárjegyek esetében ez a megtakarítás a tervezetthez képest csökkentett állomány és az év nagy részében a tervezettől elmaradó hozamoknak köszönhető.

A lakossági kincstárjegyek kamatkialakítása 31 261,7 millió forintot tett ki, amely 7259,5 millió forinttal nagyobb a tervekhez képest. A növekedés alapvetően a tervezet meghaladó értékesített állomány eredménye, amely 7648,0 millió forinttal növelte a kiadásokat, ezzel ellentétesen a hozamhatás 388,5 millió forinttal mérsékelte. A lakosság állampapír vásárlásainál a kedvező kamatozású, hosszabb futamidejű lakossági államkötvény, a MÁP Plusz vásárlások voltak a legnépszerűbbek.

Likviditáskezelési tevékenység keretében a napvégi Kincstári Egységes Számla (KESZ) sávjában tartására szolgálnak a repóügyletek. Ezen a soron 202,4 millió forint kamatkialakítás keletkezett 2021-ben, amely 1105,4 millió forinttal alulmaradt a tervezetthez képest.

3. Cím: Egyéb költségek

Az adósság és követeléskezelés egyéb kiadásai cím együttes összege 52 275,5 millió forintot tett ki, amely 18 284,8 millió forinttal nagyobb kiadást jelentett a módosított előirányzathoz képest. Ezen a címen az állam a forint- és deviza elszámolások, devizahitelek rendelkezésre tartási díja, árfolyamkülönbözet, állampapír és devizakötvény kibocsátások, az állampapírok lakossági értékesítése utáni jutalékot, valamint a forgalmazás egyéb költségeit fizeti ki (KELER díjak, tőzsdei díjak, nyomdaköltség stb.). E cím tartalmazza az állampapírok lakossági értékesítését támogató marketing-kommunikációs kiadásokat, valamint az adósságkezelés költségeinek előirányzatait is. Az előirányzatot meghaladó teljesülés elsősorban a terven felüli jelentős összegű devizaügyletek jutalékkialakításainak és a tervek meghaladó lakossági értékesítéshez kapcsolódó (értékesítési) jutalékkialakítások növekedésének tudható be.

A piaci kibocsátásokhoz, hitelfelvetelekhez kapcsolódó forint- és devizajutalékok 48 413,5 millió forintot tettek ki 2021-ben, amelyek a tervekhez képest 18 457,6 millió forinttal lettek magasabbak a megemelt kibocsátások eredményeképpen.

A devizajutalékok összege 11 907,5 millió forinttal meghaladta a terveket és 13 933,8 millió forintot tett ki. A rendkívüli növekedést a terven felüli jelentős devizakötvénykibocsátások után fizetett közreműködői díjak, a haderő fejlesztésére igénybe vett norvég hitelkeret után fizetett díjak, a Budapest-Belgrád vasútvonal megépítésének finanszírozására létrejött hitelszerződés után fizetett jutalékok összege, a Paks2 devizahitel rendelkezésre tartási jutaléka, a koronavírus okozta válság részbeni finanszírozására szolgáló AIIB devizahitel díja eredményezte.

A növekedésben szerepet játszott még a tervezetthez képest gyengébb devizaárfolyam, illetve a tervekhez képest nagyobb összegű belföldi PÉMÁP devizakötvény kibocsátás is növelte a jutalék kifizetések összegét.

A forintjutalékok esetében az értékpapírok nettó értékesítésének jelentős növekedése következtében, 6550,0 millió forinttal lettek magasabbak a tervekhez képest. Az állampapírok után kifizetett értékesítési jutalékok, illetve az értékesítés egyéb költségeinek összege így 34 479,7 millió forintot tett ki.

Az állampapírok lakossági értékesítését támogató kommunikációs kiadások összege 2327,2 millió forint volt, ami 172,8 millió forinttal kisebb az előirányzat összegénél. Az előirányzat a lakossági állampapírértékesítés volumenének növelése érdekében a fokozott marketing támogatását szolgálta. Az adósságkezelés költsége az év során a megnövekedett informatikai fejlesztésekből adódóan 130,0 millió forinttal megemelésre került, így év végén az előirányzattal egyezően 1534,8 millió forintot tettek ki.

BEVÉTELEK

A központi költségvetés adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet bevételi összege 133 811,1 millió forint volt, amely 40 323,1 millió forint többlet-bevételt jelent a költségvetési előirányzathoz képest. A túlteljesítéshez a forintadósság és követelések kamatbevételi többlete 34 827,2 millió forinttal, valamint a deviza kamatbevétel többlete 5495,8 millió forinttal járult hozzá.

1. Cím: Devizában fennálló adósság és követelések kamatelszámolásai

A devizában fennálló kamatbevételek és követelések összege magasabban alakult az előirányzathoz képest. A költségvetési előirányzat eredetileg 235,4 millió forint összegű kamatbevétellel számolt, ehhez képest a tényleges bevétel 5731,2 millió forintot ért el.

A belföldi devizakötvény, a PÉMÁP kamatbevétel összege 383,7 millió forinttal magasabb a tervezettől, összesen 601,4 millió forintos bevétel teljesült. A deviza kamatbevétel e címsoron a PÉMÁP értékesítése során elszámolt felhalmozott kamatbevételből és a visszaváltáskor elszámolt árfolyamnyereségből származott. Az év folyamán a PÉMÁP tervezettnél nagyobb volumenű értékesítése, valamint a nem tervezett visszaváltások miatt alakult magasabban a bevétel a tervezettnél, amelyet az év során fokozatosan emelkedő kamatláb is befolyásolt. A belföldi devizakötvények tényleges értékesítésének összege 124 594,2 millió forint volt, a tervezett 50 850,0 millió forinttal szemben.

Nemzetközi devizakötvény kibocsátással összefüggésben 1,2 millió forint nem tervezett kamatbevétel keletkezett a közreműködő bank késedelmes teljesítéséből fakadóan.

Az egyéb devizaműveletek kamatelszámolásai címen kerültek elszámolásra a máshová nem sorolható devizaműveletekhez kapcsolódó kamatelszámolások. Az FX swap műveletek, a mark-to-market betétműveletek utáni kamatelszámolások, a negatív kamatelszámolások, amelyek utáni kamatok negatív kiadásai 675,1 millió forintot tettek ki 2021-ben és a bevételek között kerültek elszámolásra.

A negatív kamatkiadásokból adódó kamatbevételeket növelte a nemzetközi pénzügyi szervezetektől felvett devizahitelek kamatbevételénél elszámolt 4453,5 millió forint összeg, amely az Európai Uniótól a koronavírusválság hatásainak enyhítésére biztosított SURE hitel újabb lehívása során elszámolt árfolyamnyereségből adódott.

2. Cím: Forintban fennálló adósság és követelések kamatbevételei

A forint államadósságból- és követelésekből származó kamatbevételek jelentős összeget, 128 079,8 millió forint bevételt értek el 2021-ben. A 34 827,2 millió forintos túlteljesülés döntően a rövid futamidejű kamatlábak emelkedése miatt megnövekedett KESZ kamatbevételhez, a lakossági többletértékesítéshez, az államkötvény aukciókhoz és másodpiaci visszavásárláshoz kapcsolódik. Az államkötvények többszöri, terveket meghaladó értékesítése aukciós és OTC ügyletek során, az államkötvények csereaukciójának és másodpiaci visszavásárlásának, valamint a KESZ-re kapott kamatnak az eredménye a kamatbevétel.

A hiányfinanszírozó piaci kötvények keletkező árfolyamnyeresége és felhalmozott kamatbevétele 3874,6 millió forinttal haladta meg az eredetileg tervezett szintet és 91 009,4 millió forintot ért el. A tervekhez képest jelentősen magasabb nettó finanszírozási

igény miatt, az aukciókon jelentkező nagy érdeklődés következtében rendszeresen megemelésre került az értékesítés, amely magasabb kamatbevételt eredményezett az aukciókon elszámolt felhalmozott kamatbevétel és árfolyamnyereség miatt. Emellett az év végén végrehajtott másodpiaci visszavásárlások árfolyamnyeresége következtében is nőtt a kamatbevétel. Ezzel szemben a hozamok folyamatos emelkedése miatt a tervezett meghaladó csereaukciós program árfolyamnyeresége a többletkibocsátás ellenére elmaradt a tervtől, amely csökkentette a kamatbevételt az előirányzathoz képest. A hosszú futamidejű lakossági állampapírok kamatbevétele 5379,7 millió forinttal meghaladta a tervet, amely a Prémium Magyar Állampapír és a Babakötvény tervezett meghaladó értékesítésből adódik.

A nem piaci értékesítésű államkötvények visszavásárlása során az árfolyamnyereségből adódóan 117,5 millió forint kamatbevétel keletkezett.

A kincstárjegyek kamatbevétele 24,2 millió forintot tett ki, ami a kincstári hálózatban visszaváltott kincstárjegyek árfolyamnyeresége. A repóműveletekhez kapcsolódó kamatbevétel 2512,2 millió forintot ért el, amely a tervekhez képest magasabb rövid pénzügyi hozamszintek eredményeképpen 2182,3 millió forinttal nagyobb a tervezetthez képest.

A kamatbevételek további tétele a Kincstári Egységes Számla után az MNB által fizetett kamatból származik, amely a HUFONIA index vagy a jegybanki alapkamat közül az alacsonyabb mértékével megegyező kamatot jelent. Az elmúlt években nullához közeli negatív kamatot jelentett, így ezen a címen előirányzat tervezésére nem került sor. A növekvő pénzügyi kamatoknak köszönhetően azonban 2021-ben 23 248,9 millió forint kamatbevétel keletkezett ezen a jogcímen, ami jelentős növekedést jelent a korábbi évekhez képest.

3. Cím: Egyéb költségek

A jutalékok és egyéb költségek alcím, forint elszámolások során került elszámolása 0,1 millió forint bevétel, amely a nyomdai úton előállított állampapírok gyártása során előforduló minőségi hibák okán kapott visszatérítésből adódott.

